

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA MANEVİ YANSIMA ZARARI VE GİDERİMİ*
MORAL INDIRECT DAMAGES IN TURKISH LAW OF OBLIGATIONS

Gaye TUĞ LEVENT¹

Öz

Yansımaya zarar hukuka aykırı fiile doğrudan maruz kalan kişinin değil, üçüncü kişinin zararı olarak nitelendirilebilir. Zararın kaynağı bir haksız fiil olabileceği gibi, sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zararın elde edilememesi de olabilir. Üçüncü kişinin zararı olarak kabul edilen yansımaya zarar maddi ya da manevi niteliktedir. Türk Borçlar Kanunu'nda haksız fiilden doğan yansımaya zararları yönünden sorumluluk istisnai olarak düzenlenmiştir. Buna göre, maddi nitelikteki yansımaya zararı TBK m. 53/f. 3'te destekten yoksun kalma tazminatı, manevi nitelikteki yansımaya zararı ise TBK m. 56/f. 2'de düzenlenen ölen veya ağır bedensel zarara uğrayan kişinin yakınlarının zararlarıdır. Bu çalışmada yansımaya yoluyla meydana gelen manevi zararı, TBK m. 56/f. 2'ye göre bu zararın giderimi, sözleşme dışı sorumluluk ve sözleşme sorumluluğu çerçevesinde manevi yansımaya zararının giderimi incelenecek, ölüm ve ağır bedensel zarar haricindeki diğer kişilik hakkı değerlerinin ihlalinde, yansımaya yoluyla zarara uğrayan, hakkı ihlal edilen kişinin yakınlarının manevi tazminat talep edip edemeyeceği konusu tartışılacaktır.

Anahtar Kelime: Zarar, yansımaya zararı, ağır bedensel zarar, manevi tazminat, haksız fiil.

Jel Kodları: K1, K10, K13

Abstract

The indirect loss can be characterized as the harm of the third person, and not of the person directly exposed to the unlawful act. The source of the damage may be a tort, as well as the inability to obtain the benefit arising from the non-performance of the contract. The indirect damage, which is accepted as the damage of the third person, can be of material and immaterial. In the Turkish Code of Obligations, liability is exceptionally regulated in terms of reflection damages arising from tortious acts. Accordingly, material damage is the compensation for deprivation of support in Article 53/b. 3 of the TCO, and non-pecuniary damage is the loss of the relatives of the deceased or severe bodily injury, which is regulated in Article 56/II of the TCO. In this study, non-pecuniary indirect damage, the compensation of this damage according to TCO Article 56/II, the compensation of non-

* Bu çalışma 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında düzenlenen Asos 4. Uluslararası Hukuk Sempozyumu'nda sunulan "Manevi Yansımaya Zararının Giderimi" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

¹ Araştırma Görevlisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri A.B.D. E-posta: gayetug@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9387-5065

Gönderim Tarihi: 19.03.2022

Yayına Kabul Tarihi: 21.04.2022

Yayın Tarihi: 01.05.2022

Atf: TUĞ LEVENT, G. (2022). Türk borçlar hukukunda manevi yansımaya zararı ver giderimi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*.5(1). 83-97

contractual liability and the compensation of non-pecuniary indirect damage within the framework of contractual responsibility will be examined. It will be discussed whether the relatives of the violated person can claim non-pecuniary damages.

Key Words: Damage, indirect damage, grievous physical harm, moral compensation, unlawful act.

Jel Codes: *K1, K10, K13*

Giriş

Yansıma zararı, üçüncü bir kişinin zararı olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada söz konusu zarar hukuka aykırı fiile doğrudan maruz kalan kişinin zararı değildir. Haksız fiile uğrayan kişiden başka üçüncü bir şahsın, aynı fiil nedeniyle uğramış olduğu zarar yansıma zararıdır. Yansıma zararı maddi ya da manevi bir zarar olarak ortaya çıkabilmektedir. Kural olarak hukuka aykırı fiilden yansıma yoluyla oluşan zararlardan sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Ancak bu kuralın yasa ile düzenlenen bazı istisnaları vardır.

TBK m. 53/f. 3’de maddi nitelikte bir yansıma zararı olan destekten yoksun kalma tazminatı ve m. 56/f. 2’de ise ölen veya ağır bedensel zarara uğrayan kişinin yakınlarının manevi yansıma zararlarının tazmini istisnai olarak düzenlenmiştir. Çalışmada manevi zarar kapsamında meydana gelen yansıma zararı, TBK m. 56/f. 2’ye göre manevi yansıma zararlarının giderimi, sözleşme dışı sorumluluk ve sözleşme sorumluluğu çerçevesinde manevi yansıma zararlarının giderimi incelenmiştir.

1. Yansıma Zararı Kavramı

Yansıma zarar, hukuka aykırı fiile uğrayan kişi haricinde, haksız fiil nedeniyle doğrudan zarara maruz kalanla olan ilişkisi sebebiyle üçüncü kişide meydana gelen zarardır (Tandoğan, 1963: 1; Antalya, 2015: 97; Oğuzman vd., 2016: 43). Burada doğrudan zarar gören dışında dolaylı zarar gören bir kişi söz konusudur (Antalya, 2015: 97; Tekinay vd., 1993: 562). İş kazası sonucu hayatını kaybeden işçinin eşi ve çocuklarının destekten yoksun kalması, hatalı tıbbi müdahale sonucu organ kaybına uğramış çocuğun anne ve babasının duyduğu acı ve üzüntü yansıma zararına örnek olarak verilebilir. Ünlü bir sporcunun trafik kazası sonucu ölmesi üzerine mensubu olduğu spor kulübünün maruz kaldığı zarar, kazanç kaybı veya başka bir sporcu için harcanacak malvarlığındaki azalma da yansıma zararı olarak kabul edilir.

Hukuka aykırı fiilden zarar görenler ile yansıma zararına maruz kalanları birbirlerinden ayırt edebilmek için, zarar gören kişilere doğrudan mağdur, yansıma zararına maruz kalanlara ise dolaylı mağdur da denilmektedir (Özel, 2001: 81).

Yansıma zararı çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Aynı anda bir kimsenin uğradığı zarar nedeniyle, başka bir kimsenin sadece mali yararının zedelenmesi de yansıma yoluyla uğranılan zarara

bir örnektir (Çakırca, 2012: 70). Bu doğrultuda yansımaya yoluyla uğranılan zararı haksız fiil sorumluluğundan meydana gelebileceği gibi, sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan menfaate sahip olunamamasından da meydana gelebilir (Büyüksağış, 2007: 98). Bu sebeple kişinin kendi zararı ve üçüncü kişinin zararı ayrımı yapılmakta ve üçüncü kişinin zararı yerine de yansımaya zarar terimi kullanılmaktadır (Antalya, 2015: 98).

Yansımaya yoluyla uğranılan zarar ancak, dolaylı mağdurun maruz kaldığı zararların, meydana gelmesinden önce doğrudan mağdura çeşitli hallerde bağlı olması durumunda gündeme gelmektedir (Özel, 2001: 87).

Yansımaya zararı maddi veya manevi zarar olarak karşımıza çıkmakta ve diğer zararlardan farklı olarak hukuka aykırılık bağının gerçekleşmesini aramak gerekmektedir (Antalya, 2015: 98; Oğuzman vd., 2016: 44). Yansımaya zararın, bir mutlak veya nispi hakkın ihlal edilmesiyle meydana gelmesi hukuka aykırılık bağı anlamında önemlidir (Oğuzman vd., 2016: 44).

6098 Sayılı TBK m. 53/f. 3'te ölen kişinin desteğinden yoksun kalanların yansımaya zararlarının ve TBK m. 56/f. 2'de ise ölenin veya bedensel olarak ağır zarar görenin yakınlarının manevi zararlarının tazmini düzenlenmiştir. Böylece 818 Sayılı BK'da sadece ölen kişinin yakınları için öngörülen manevi tazminat talep etme hakkı, bedensel olarak ağır zarar görenin yakınlarına da tanınmıştır.

2. Sözleşme Sorumluluğu Kapsamında Manevi Yansımaya Zararı

Sözleşme sorumluluğunda yansımaya zararı dolayısıyla zarar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Öyle ki; mevcut sözleşmede taraf olmayan üçüncü kişinin, sözleşme konusu edime alacaklı taraf gibi yakın olması sebebiyle sözleşmenin ihlali durumunda zararının meydana gelmesi söz konusu olabilmektedir.

Sözleşme sorumluluğu kapsamında yansımaya zararı, borcun gereği gibi ifa edilmemesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi olumsuz zarar şeklinde de ortaya çıkmaktadır (Çakırca, 2012: 83-84). Sözleşme sorumluluğu alanında üçüncü kişinin yansımaya zararına uğraması da mümkündür. Geçerli bir sözleşmenin kurulması ile hüküm ve sonuçlarını doğurmasına yönelik duyulan itimat nedeniyle gereksizce yapılmış olan masraflar olumsuz zarar niteliği taşımaktadır (Ergüne, 2008: 38). Bu şekilde sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişide meydana gelen olumsuz zarar, çoğunlukla mal varlığı zararı şeklinde ortaya çıkan yansımaya zararıdır.

Sözleşmede taraf olmayarak, sözleşmenin ihlali sonucu ölen ya da ağır şekilde bedensel zarara maruz kalan kişinin yakınlarının manevi zararı, sözleşme sorumluluğu kapsamında manevi yansımaya zararı olarak değerlendirilebilir. Ancak, sözleşme ve sözleşme dışı sorumluluk ayrımı ile sözleşmenin nisbiliği ilkesinin esas alındığı bir hukuk sisteminde, yakınların sözleşme sorumluluğu kapsamında manevi tazminat talebinde bulunmalarından ziyade, sözleşme dışı sorumluluk hükümlerine göre manevi tazminat talep etmelerinin daha adil olacağı kabul edilmektedir (Genç Arıdemir, 2008: 261;

Çakırca, 2012: 152). Bu nedenle, sözleşmenin tarafı olmayan, sözleşmeye aykırı davranış sonucu ölen veya beden bütünlüğü zedelenen kişinin yakınlarının sadece haksız fiil hükümleri uyarınca manevi zararın tazmini talebinde bulunabileceklerinin kabulü hakkaniyetin de gereğidir.

3. Haksız Fiil Sorumluluğu Kapsamında Manevi Yansıma Zararı

Hukuka aykırı fiil sorumluluğunda oluşan haksız fiilden kaynaklanan zarar yalnızca doğrudan mağdur nezdinde doğmamakta, doğrudan mağdurla birlikte onunla olan şahsi veya ekonomik ilişkisi nedeniyle üçüncü bir kişi nezdinde de doğmaktadır. Bu doğrultuda hukuka aykırı fiil borç ilişkisinin tarafı olmayan üçüncü kişinin maruz kaldığı zarar, yansıma yoluyla meydana gelen zarar olarak ortaya çıkmaktadır (Hatemi vd., 2011: 154; Tandoğan, 1963: 1).

Kural olarak hukuka aykırı fiilden yansıma yoluyla meydana gelen zararlardan sorumluluğun doğmayacağı kabul edilmektedir (Kılıçoğlu, 2013: 297). Bununla birlikte bu kuralın yasada öngörülen istisnaları vardır. 818 Sayılı BK'da bu husus m. 47'de sadece ölen kişinin ailesine, uğramış oldukları manevi zararı gidermek için tazminat talep etme hakkı tanınması şeklinde düzenlenmişti. 6098 Sayılı TBK ise bu hususu m. 56/f. 2'de düzenlemiş ve sadece ölen kişinin değil, ağır şekilde bedensel zarar gören kişinin yakınlarına da uğradıkları manevi zararı gidermek için tazminat talep etme hakkı tanımıştır.

TBK m. 56/f. 2'de ağır şekilde bedensel zarara uğrama veya ölüm durumunda, zarar gören veya ölen kişinin yakınlarının, manevi zararlarının tazminini talep edebilecekleri düzenlenmiştir.

Haksız fiil sorumluluğu kapsamında manevi yansıma zararının varlığı için, ölen veya zarar gören kişi ile bu kişiler arasında "yakın ve yoğun" bir ilişki olmasının yanı sıra, somut olayın özelliği gereği yakınların yaşamış olduğu duygusal elem ve kederin ağırlığının da manevi tazminata hükmedilmesini gerektirecek ağırlıkta ve sürekli olması gerekmektedir (Antalya, 2017: 243).

TBK m. 53/f. 3'de düzenlenen ölen kişinin desteğinden yoksun kalan kişiler için destek zararı ise haksız fiile doğrudan maruz kalan kişinin ölümünden dolayı üçüncü kişilerin yansıma yoluyla uğramış oldukları zarar anlamına gelmektedir (Eren, 2015: 753; Antalya, 2015: 116; Oğuzman vd., 2016: 102). Destek zararı olarak ortaya çıkan yansıma zararı üçüncü kişilerin iktisadi varlıkları üzerinde meydana gelmektedir (Kocabaş, 2014: 283). Destekten yoksun kalma tazminatı, sadece maddi nitelikteki bir zarar neticesinde talep konusu yapılabileceğinden, ölenin veya zarar görenin yakınlarının manevi yöndeki tazminat talepleri destekten yoksun kalma tazminatı kapsamında nitelendirilmemesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, yansıma yoluyla oluşan zararın kişi varlığı değerleri üzerinde oluşması durumunda TBK m. 53/f. 3'e gidilemeyecektir. Desteğin veya yakının ölümü nedeniyle kişi varlığında meydana gelen yansıma yoluyla zararın giderilmesi için TBK m. 56/f. 2'ye veya şok zarar şeklinde doğrudan kişi üzerinde meydana gelen zararın giderimi için TBK m. 56/f. 1'e göre hareket edilmesi mümkün olabilecektir (Erlüle, 2011: 287; Kocabaş, 2014: 283).

Haksız fiilden yansımaya yoluyla doğan zararlardan istisnai olarak yasanın öngörülen bir başka düzenleme ise Türk Ticaret Kanunu'nun m. 553 ve m. 555'de yer almaktadır. Buna göre şirket yöneticileri kusurlarıyla şirkete verdikleri zararlar dışında, pay sahiplerine karşı da sorumlu tutulmuş, yönetim kurulu üyeleri, şirket pay sahiplerinin yansımaya yoluyla uğradıkları zararlarından sorumlu tutulmuştur (Kılıçoğlu, 2013: 297-298; Bahtiyar, 2019: 404).

4. TBK m. 56/f. 2 Kapsamında Manevi Yansımaya Zararının Giderimi

6098 Sayılı TBK, m. 56/f. 2 düzenlemesiyle ağır şekilde bedensel zarara uğrayan şahsın yakınlarına manevi zararlarını giderme imkanı tanımaktadır. Böylece, sadece ölenin değil ağır şekilde bedensel zarara uğrayan kişinin yakınları da manevi yansımaya zararlarının tazminini talep edebileceklerdir.

TBK m. 56/f. 2, haksız fiilden kaynaklanan manevi yansımaya zararından doğan sorumluluğu öngören istisnai bir düzenlemedir.

4.1. Yakınların Manevi Tazminat Taleplerinin Hukuki Niteliği

818 sayılı BK. m. 47, hukuka aykırı fiil sonucu ölen kişinin yakınlarının manevi zararlarının giderilmesi talebinde bulunabilecekleri şüpheye yer bırakmayacak şekilde kabul edilmekte, ölüm haricindeki bedensel zarar durumlarında ise hukuka aykırılık bağının yokluğu sebebiyle yakınların manevi zararlarının giderilmesi talebinde bulunamayacakları söz konusu olmaktadır (Çakırca, 2013: 191). BK m. 47'de ölüm durumunda olduğu gibi ağır şekilde bedensel zarar gören için de özel olarak dava hakkı tanınmadığından, buradaki hukuka aykırılık bağının eksikliği hukuka aykırı fiil sorumluluğunun meydana gelmesine imkan tanımadığı kabul edilmekteydi (Oğuzman vd., 2016: 44). Bununla birlikte doktrinde başka bir görüş, BK m. 47'nin koruma amacına kapsamında, hukuka aykırı fiile ile yakınların uğradığı manevi zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmakta ise yakınların manevi tazminat talep etmelerinin mümkün olduğu yönündeydi (Atamer, 1996: 70). Bu doğrultuda yakınların zararı doğrudan zarar olarak kabul edilmekteydi.

Uygulamada da Yargıtay'ın ağır bedensel zararın varlığı durumunda, yakınların manevi zararlarının giderilmesi taleplerini kabul eden yönde kararları bulunmaktadır². Nitekim yasa koyucu da TBK. m. 56 düzenlemesi ile Yargıtay'ın kabul gören içtihadından farklı bir yol geliştirmek istemediğini göstermiştir (Çakırca, 2013: 192). Yargıtay bu konuda vermiş olduğu kararların gerekçe

² “.Dava, taşıma sözleşmesinden kaynaklanan maddi ve manevi tazminatın tahsili istemine ilişkindir. BK'ya göre manevi tazminat isteme hakkı doğrudan doğruya cismani zarara uğrayan kişiye ait ve yansımaya yoluyla manevi tazminat istenemez ise de cismani zarar kavramına sadece maddi sağlık bütünlüğünün değil ruhsal bütünlüğünde dahil olmasına, bir kişinin cismani zarara uğraması, durumunda, olayın kendisine özgü ağırlığının ve özelliğinin manevi tazminata hükmedilmesini zorunlu kılan olguları kanıtlaması durumunda, haksız eylem ile zarar arasında uygun illiyet bağı mevcut olduğundan, yansımaya yoluyla değil, doğrudan zarara uğrama söz konusu olup, yaralanan kişinin yakınlarının da zarar gördüğünün kabulü gerekmektedir. BK gereğince vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zararın tazmini gerekmektedir.” 11. HD. 29.06.2006 T., 2006/4787 E., 2006/7723 K.; Aynı yönde bkz. YHGK 26.04.1995 T., 1995/11-122 E., 1995/ 430 K.; Aynı yönde bkz. Y. 21. HD. 27.10.2004 T., 2004/8116 E., 2004/9009 K.; Y. 21. HD., 12.06.2003 T., 2003/4757 E., 2003/5612 K.; Y. 21. HD. 14.05.2002 T., 2002/2873 E., 2002/4377 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

kısımlarında, bedensel zarara uğrayan kişilerin yakınlarının manevi zararlarının giderilebileceğini, çünkü oluşan manevi nitelikli zararın yansıma yoluyla oluşan bir zarar değil, doğrudan kişinin uğramış olduğu zarar olarak belirtilmekte idi³.

Yargıtay kararlarında yakınların manevi zararlarının giderilmesine yönelik taleplerine imkan tanıırken, zararı nitelik olarak doğrudan uğranılan zarar olarak kabul etmesi bu kapsamda mesnetsiz kalmaktadır (Çakırca, 2013: 195). Zira yasa koyucu, kanun maddesinin koruma amacı sınırını genişleterek, TBK. m. 53'de düzenlenen destekten yoksun kalma tazminatında olduğu gibi manevi yansıma yoluyla oluşan zararın giderilmesine de imkan tanımıştır (Çakırca, 2013: 195). Ancak TBK. m. 56/f. 2 hükmünün şartları oluşmamış ise, kendi bedensel bütünlüğüne yönelik doğrudan zarara maruz kaldığını, yakınının iddia etme hakkı da saklı kalmaktadır.

Yakınların TBK m. 56/f. 2 düzenlemesiyle talepte bulunabilecekleri manevi zararlarının giderilmesine yönelik tazminat talebi ilk zarar gören yani doğrudan zarar gören kişinin manevi tazminat talebinden bağımsız niteliktedir (Antalya, 2015: 189). Öyle ki; yakınların manevi tazminat talep etme hakkı, ölen kişiden miras yoluyla kendilerine intikal eden bir hak değil, yakınlarla TBK m. 56/f. 2 düzenlemesinin tanıdığı bağımsız nitelikte bir haktır (Antalya, 2015: 190).

4.2. Yakınların Manevi Tazminat Talep Edebilmesinin Şartları

TBK m. 56/f. 2, ölenin veya zarar görenin yakınlarının manevi yansıma zararlarının tazmini taleplerinde, ölüm veya ağır bedensel zararın varlığı, yakınların manevi bir zarara uğramış olmaları ve tazminat talep edebilecek kişinin ölenin veya zarar görenin “yakın”ı olması gibi özel şartları düzenlemiştir.

Yakınların manevi tazminat taleplerinde m. 56/f. 2'deki özel şartların yanı sıra, haksız fiil sorumluluğunun meydana gelmesi için gerekli olan kusur, hukuka aykırılık unsuru ve uygun nedensellik bağı gibi genel koşulların da oluşması gerekmektedir (Antalya, 2015: 189; Oğuzman vd., 2016: 270-271). Çalışmamız kapsamında m. 56/f. 2'deki özel şartlar inceleme konusu yapılacak, genel şartlara değinilmeyecektir.

4.2.1. Ölüm veya Ağır Zararın Varlığı

Yaşam hakkı, 1982 Anayasası'nın 17. maddesinde düzenlenmiştir. Bir kimsenin fiziksel ve psikolojik bütünlüğü ve sağlığının korunması ile devamlılığının sağlanması, varlığının çeşitli unsurlarla bozulmasına mani olma, yaşam hakkını ifade etmektedir (Helvacı, 2001: 50).

³ “..her ne kadar Borçlar Kanunu'nun 47. maddesine göre manevi tazminat isteme hakkı doğrudan doğruya cismani zarara uğrayan kişiye ait ve yansıma yoluyla manevi tazminat istenemez ise de cismani zarar kavramına sadece maddi sağlık bütünlüğünün değil ruhsal bütünlüğünde dahil olmasına, bir kişinin cismani zarara uğraması, durumunda, olayın kendisine özgü ağırlığının ve özelliğinin manevi tazminata hükmedilmesini zorunlu kılan olguları kanıtlaması durumunda, haksız eylem ile zarar arasında uygun illiyet bağı mevcut olduğundan, yansıma yoluyla değil, doğrudan zarara uğrama söz konusu olup, yaralanan kişinin yakınlarının da zarar gördüğünün kabulü gerekmesine göre..” Y. HGK. 26.04.1995 T., 1995/11-122 E., 1995/430 K.; Aynı yönde bkz. Y. 21. HD. 27.10.2004 T., 2004/8116 E., 2004/9009 K.; Y. 21. HD., 12.06.2003 T., 2003/4757 E., 2003/5612 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

Kişinin öldürülmesi, yaşam hakkının son verilmesi olarak kişilik hakkının zedelenmesinin ötesinde ortadan kaldırılmasını, kişiliği sona erdirir; yakınlarının da kişilik haklarının zedelenmesi sonucunu doğurur (Antalya, 2017: 244).

Ölen kişinin yakınlarının talep edebilecekleri manevi zararın giderilmesine yönelik tazminat, ölüm sebebiyle uğramış oldukları kendi manevi zararlarının karşılığıdır (Kılıçoğlu, 2013: 439). TBK m. 56/f. 2 ölenin yakınlarının yansıma şeklindeki zararlarının giderilmesine olanak sağlamaktadır.

TBK m. 56/f. 2 hükmü, ölüm haliyle sınırlı olmamak üzere bedensel bütünlüğü ağır zarar görenin yakınlarının da yansıma zararlarının tazminini mümkün kılmıştır. 6098 Sayılı TBK'da cismani zarar yerine bedensel zarar kavramı kullanılmıştır. Bu durum uygulamada ve doktrinde cismani zararın hem bedensel hem de psikolojik bütünlüğü kapsayacak şekilde nitelendirilmesinin bir sonucu olarak kabul edilebilir (Çakırca, 2013: 196). Çünkü bedensel anlamda bütünlük bir kimsenin hem fiziksel hem de psikolojik bütünlüğü anlamına gelmektedir. (Eren, 2015: 798).

Bedensel zararın "ağır" olması gerekmektedir. Kendi uğradığı bedensel zarardan dolayı tazminat isteyen farklı olarak, yakınının uğradığı bedensel zarardan dolayı tazminat isteyenlerin, bu zararın ağır olması şartıyla alabileceklerini düzenlemiştir. Bunun nedeni, her ne kadar kişi uğradığı bedensel zarardan dolayı çok hafif olmadıkça, fiziksel ve manevi acı duysa da; ne kadar yakını olursa olsun, başkasının uğradığı bedensel zarardan tazminatı gerektirecek kadar manevi acı duyulabilmesi için, bunun ağır olması gerektiği düşüncesidir (Oğuzman vd., 2016: 286).

Ağır bedensel zarar diye ifade dilen kavramın sınırları kanunda belirtilmemiştir. Oluşan bedensel zararın ağır olup olmadığının belirlenmesinde, zarara görmüş organların önemi, kişide oluşan iş görmezlik derecesinin oranı, oluşan psikolojik zararın niteliği ve diğer durumların göz önüne alınması gerekir⁴ (Antalya, 2012: 513). Zarara uğrayanın üçüncü kişilerin bakım ve yardımına muhtaç olacak şekilde felç olması; bilincini yitirmesi veya cinsel fonksiyonunu kaybetmesi, ağır şekilde bedensel zarara örnek gösterilebilir (Erlüle, 2011: 343).

⁴ "...Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden; davacı sigortalının davalıya ait inşaatta kalıpcı ustası olarak kolon kalıbına beton çivisi çakarken, çivi başının sağ gözüne girmesi sonucu görme kaybı oluşacak şekilde yaralandığı ve sürekli iş göremezlik oranının % 42 olduğunun belirtildiği anlaşılmaktadır. Dava, sigortalının iş kazasından sürekli iş göremezliği nedeniyle kendisinin ve yakınlarının maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemine ilişkindir. Zararlandırıcı olay tarihinde yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanunu ile karar tarihinde yürürlükte bulunan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, yasal ilkeler ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları ışığında, iş kazası nedeniyle sağlık bütünlüğü bozulan sigortalının eşinin ve çocuklarının manevi tazminat talep etme haklarının bulunduğu, ayrıca olayın özelliğine, yaralanmanın niteliğine, meslekte kazanma gücündeki kayıp oranına ve özellikle sigortalının yaralanmasının ağır bedensel zarar oluşturmasına göre davacı eş ve çocuklar yararına uygun bir miktar manevi tazminata karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde manevi tazminat istemlerinin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. Öte yandan, birleşen davada çocuk için manevi tazminatın davalıdan tahsiline karar verilmesi açıkça talep edilmesine rağmen, Mahkemece bu davacının manevi tazminat istemi yönünden hüküm kısmında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi usul ve yasaya aykırıdır." Y. 21. HD. 05.05.2015 T., 2014/24337 E., 2015/9937 K.; Aynı yönde ağır böbrek hasarı nedeniyle manevi tazminat talebi için bkz. Y. 13. HD. 11.10.2017 T., 2016/10747 E., 2017/9376 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

Ağır şekilde bir bedensel zarar olarak kabul edilmeyecek durumlarda ise doğrudan zarar gören kişinin yakınlarına kanun, manevi tazminat talep etme hakkı tanımamıştır. Ancak buna benzer durumlarda, manevi olarak zarar gördüğünü iddia eden yakının, kendi ruhsal bütünlüğünün ihlal edildiğinden yola çıkarak, doğrudan kendi kişilik hakkına yönelik bir ihlal nedeniyle manevi tazminat talebinde bulunması mümkündür (Oğuzman vd., 2016: 287).

4.2.2. Yakınların Manevi bir Zarara Uğramış Olması

Kişilik hakkının ihlali durumunda, kişinin manevi üzüntü ve keder duyması, yaşam sevincinin eksilmesi manevi yönden zararı meydana getirir (Oğuzman vd., 2016: 256). Manevi zarar nakdi tazminat olarak giderilmektedir. Manevi zararın giderilmesini sağlayan manevi tazminatın amacı, kişilik hakkının ihlali neticesinde ihlale maruz kalan kişinin yaşadığı fiziksel ve psikolojik acıların, mutsuzluk durumunun, ona bir miktar para ödenmesi ile ortadan kaldırılmasıdır (Kocayusufpaşaoğlu, 1980: 160).

Ölen kişinin yakınlarının isteyebileceği manevi zararın giderilmesine yönelik tazminat, ölümün sebep olduğu kendi uğradıkları üzüntü ve acının oluşturduğu manevi zararın karşılığıdır. Bu sebeple, ölümden dolayı manevi zarara maruz kalanlar bu nedenle uğramış oldukları kendi manevi zararlarını ispatlamaları gerekir (Kılıçoğlu, 2013: 439).

Ölüm ve ağır bedensel zararda, yaşanan olayın özelliği ve etkisi ile yakınların hissetmiş oldukları duygusal üzüntünün ağırlığının da manevi tazminatı haklı kılacak ağırlıkta ve sürekli olması gerekmektedir (Antalya, 2017: 243).

4.2.3. Tazminat Talep Edecek Kişinin Ölenin veya Zarar Görenin “Yakın”ı Olması

Yakın kavramından kimin anlaşılması gerektiği önemlidir. Yakın kavramının belirlenmesinde ölen ya da ağır şekilde bedensel zarara uğrayan kişi ile yakını olan arasında yoğun ve düzenli bir ilişkinin olması ve olay nedeniyle tazmin edilebilecek ağır bir acının ve manevi bir zararın varlığı dikkate alınacaktır (Çakırca 2013: 193; Erlüle, 2011: 344). Yoğun ilişki, aile ile hısımlık ilişkisinden farklı olarak değerlendirilmesi gerekir. Örneği, yoğun bir ilişki içerisinde bulunmayan aile mensubunun, sadece aile mensubu olması nedeniyle manevi tazminatı talep hakkı bulunmamaktadır (Antalya, 2015: 191).

Doğrudan zarar gören kişinin bedensel bütünlüğünün ağır şekilde ihlal edildiği durumda manevi zararın giderilmesine yönelik tazminat talebinde bulunan kişinin, doğrudan zarar gören ile aynı evde yaşaması ya da ona bakan kişi olması, yaşanan olaydan yansıyan etkinin sürekli ve ağır şekilde olacağı kanaatini oluşturacaktır (Antalya, 2017: 243).

Yakın kavramı “destek” kavramından da farklı bir kavram olup destek ilişkisi olmaması durumunda destekten yoksun kalma tazminatı isteyemeyen bir anne- baba, yakını olarak manevi tazminat talep edebilecektir (Erlüle, 2011: 243).

Yargıtay kararlarında, manevi zararın giderilmesine yönelik talebi, anne, baba, eşler ve çocuklar gibi kişinin çok yakın ilişki içerisinde olduğu kişilerle sınırlı tuttuğu görülmektedir⁵. Ancak Yargıtay'ın bu hususta aradığı yakınlık kavramının, aile ve hısımlık kavramlarından farklı olarak, ağır bedensel zarara uğrayan kişi kurulmuş olan düzenli ve yoğun ilişkinin varlığıdır (Nomer, 2011: 164). Bu doğrultuda, ağır şekilde bedensel zarara uğrayan kişi ile uzun yıllardır hiç görüşmeyen ve aralarında duygusal bağlılık bulunmayan kardeşinin manevi tazminat talebinin kabul edilmemesi gerekir (Çakırca, 2013: 193).

Doktrinde⁶ ve uygulamada⁷, akraba olmayan, evlilik ilişkisi içinde bulunmayan kişilerin de yakın ilişkisi içinde yer alabileceği kabul edilmektedir (Antalya, 2017: 258-261). TBK. m. 56/f. 2 düzenlemesinde aranan yakınlık, ağır şekilde bedensel zarara uğrayan ile eylemli ve sürekli bir bağın varlığı arandığından, zarara maruz kalanla bu şekilde uzun süreli ilişkisi olan dost, arkadaş ve sevgili de manevi tazminat talebinde bulunabilir (Antalya, 2015: 191; Çakırca, 2013: 193). Ayrıca nişanlının, hısımlık ve aile çevresine dahil olmamasına karşın, yakın kavramına dahil olarak manevi tazminat talep edebileceği kabul edilmektedir (Antalya, 2017: 252).

Ağır bedensel zarardan ve ölüm olayından hangi yakınların etkilenmiş olabilecekleri ve verilecek tazminatın miktarı, İsviçre Hukukunda "Derecelendirme Teorisi"ne göre belirlenmektedir (Erlüle 2011: 156). En yüksek bedelli tazminata ölen kişinin eşi lehine karar verilirken, ikinci sırada ölen kişinin anne ve babası, üçüncü olarak anne-babanın ölümü sebebiyle ölenin çocukları lehine karar verilen tazminat tutarı gelmektedir. Ölen kişinin kardeşleri lehine en düşük bedelli manevi tazminata, kişinin nişanlısı lehine ise ölenin eşi ile anne-babası lehine karar verilen manevi tazminat tutarının arasında kalan bir miktara karar verilmektedir (Antalya, 2017: 245-246).

5. Manevi Yansıma Zararlarının Giderimi

5.1. Sözleşme Dışı Sorumluluktan Kaynaklanan Manevi Yansıma Zararlarının Giderimi

Manevi nitelikli zararlar dolayısıyla zarar olarak değil doğrudan zarar olarak diğer hukuka aykırı fiil zararlarında olduğu gibi mutlak hak ihlalden meydana gelen zararlardır (Çakırca, 2012: 188). Manevi zararın giderimi MK m. 25 düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca kişilik hakkı haksız

⁵ Y. 4. HD. 26.02.2004 T., 2003/13713 E., 2004/3162 K.; Y. 4. HD. 17.09.2001 T., 2001/4012 E., 2001/8028 K.; Y. 21. HD. 15.05.2001 T., 2001/3658 E., 2001/3777 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

⁶ Bknz Antalya (2017) s. 258, dn. 1246, 1251, 1266'da belirtilen yazarlar.

⁷ "...Destekten yoksun kalma tazminatı Borçlar kanununun 45. maddesinin 2. fıkrası gereğince yoksun kalanın yardımın tazmini amacını taşır. Bu yardımın filhal yapılmakta olması koşulu yoktur. Bugün yapılmaya dahi ileride yapacağı muhakkak ise tazminata hükmetmek gerekir. Bu yardım infak ve işeye taalluk edebileceği gibi yılda bir veya iki defa yapılan yardımlar ve hediyeler de olabilir. Bu davayı açabilmek için mirasçı olmak ve ölen yönünden nafaka mükellefi bulunmak da şart değildir. Davacının ölenin bir yakını olması yani aralarında yakın ilişkiler bulunması ancak yardımın devamlı veya yapılmasının muhakkak olması yeterlidir. Bu bakımdan nişanlı, hatta evlilik dışı birlikte yaşama ve hizmetçi dahi koşulları mevcutsa destekten yoksunluk tazminatı isteyebilir." Y. 13. HD., 11.06.2003 T., 2003/2559 E., 2003/7664 K. Aynı yönde bknz: Y. 21. HD., 11.02.2009 T., 2008/8291 E., 2009/1773 K. Aksi yönde bknz: Y. 4. HD. 09.11.2000 T., 2000/14285 E., 2009/11605 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

şekilde saldırıya uğrayan kişi; hakimden, saldırının durdurulması, henüz başlamamış saldırının önlenmesi ve sona ermiş olmakla birlikte etkisi devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası ile saldırının önlenmesi talebi hariç diğer taleplerle birlikte maddi ve manevi tazminat talebinde bulunabilmektedir (Nomer, 2011: 170-171).

TBK m. 58’de düzenlenen manevi tazminat, m. 56’da ele alınan beden bütünlüğü hakkının ihlali ve ölüm hali dışında kalan kişilik hakkına dahil olan değerlerin ihlallerinde uygulama alanı bulmaktadır (Oğuzman vd., 2016: 256-257).

Ölüm ve ağır bedensel zarar haricindeki diğer kişilik hakkı değerlerinin ihlalinde, yansıma yoluyla zarara uğrayan, hakkı ihlal edilen kişinin yakınlarının manevi tazminat talep edip edemeyeceği konusu önemlidir (Çakırca, 2012:189). Bu hususta doğrudan ihlale maruz kalan kişinin TBK m. 58 kapsamında korunacağı tartışmasız kabul edilmektedir. İhlalden dolayı manevi yansıma zararına uğrayanların zararın giderilmesi taleplerinin ancak TBK m. 56/f. 2’de düzenlenen ölüm veya ağır bedensel zarar durumunda olduğu gibi özel olarak dava hakkı tanınması halinde karşılanacaktır. Çünkü mevcut halde hukuka aykırılık bağının eksikliğinin haksız fiil sorumluluğunun oluşmasını engellediği kabul edilmelidir (Oğuzman vd., 2016: 283; Çakırca, 2012: 190).

Ölüm durumunda mağdur kişinin yakınlarına tanınan manevi zararlarının giderilmesine yönelik talepleri gibi diğer hallerde de saldırıya uğrayan kişinin yakınlarının manevi zararı tazmin talebinde bulunabileceği ve yasa koyucunun 56. maddenin II. fıkrasındaki çözüm tarzının, 58. maddenin uygulandığı haller için de kabul edilmesi gerektiği yönünde görüş de mevcuttur (Tekinay vd., 1993: 669). Manevi kişisel değerlere yönelik bazı saldırılar bedensel bütünlüğe yönelik saldırılardan daha ağır olabilmektedir (Kılıçoğlu, 2013:438).

Aldatılan eşin üçüncü kişiden talep ettiği tazminat yönünden de yansıma bir zararın varlığından dahi bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşmak gerekmektedir⁸. Öyle ki, üçüncü kişinin aldatan eşe karşı herhangi bir hukuka aykırı fiili bulunmamaktadır ki, aynı fiil ile diğer eşin de kişilik haklarına saldırının varlığından bahsedilsin ve aldatan eşin uğradığı herhangi bir zarar bulunmamaktadır ki, diğer eşin yansıyan, dolaylı bir zararı mevcut olsun (Demircioğlu, 2016: 713). Evli kişiler için TMK m. 185/f. 3 hükmünde düzenlenen sadakat yükümlülüğü sadece eşler arasında geçerli bir yükümlülüktür (Kurt, 2018: 886). Bu nedenle üçüncü kişinin fiili, TMK m. 185’e aykırılık teşkil etmemektedir (Badur vd., 2016: 133). Aldatılan eşin, üçüncü kişinin fiili yüzünden açık bir manevi zarara maruz kaldığı kabul edilse bile, bu zararın tazmin edilmesi, ancak bu yönde açık bir düzenlemenin yapılması halinde mümkün olabilecektir (Demircioğlu, 2016: 713). Nitekim, Yargıtay 4 . Hukuk Dairesi’nin 11. 06. 2015 tarihli kararı ile aldatılan eşin üçüncü kişiye yönelttiği manevi tazminat talebini kabul eden Hukuk Genel Kurulu Kararından döndüğü görülmektedir. Yüksek

⁸ Aynı yönde bkz. Y. 4. HD. 15.05.2019 T., 2019/1011 E., 2019/2823 K.; Y. 4. HD. 17.06.2020 T., 2018/3337 E., 2020/1999 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

Mahkemeye göre, “dava dışı eşin fiilinin TMK m. 185 ve m. 174 uyarınca boşanma sebebi teşkil ettiği ve manevi tazminatı gerektirdiği şüphesizdir.” Bununla birlikte “Davalının eyleminin manevi tazminatı gerektirip gerektirmeyeceğine gelince, davalının doğrudan davacının bedensel veya ruhsal bütünlüğüne yönelik hukuka aykırı bir fiilde bulunduğundan söz edilemez. Söz konusu Yasada yükümlülüğünü ihlâl eden eşin eylemini birlikte gerçekleştirdiği kişiler yönünden herhangi bir düzenleme getirilmemiştir”. Söz konusu değerlendirmenin ardından Yüksek Mahkeme, “müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler ile iştirak hükümlerinin de, fiilden asli sorumluluğu bulunmayan veya fiilin asli faili olmayan davacıya karşı uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmiştir.” Yüksek Mahkeme bu hususta ayrıca, “... haksız fiil sorumluluğunu, geniş ve belirsiz bir kavram olan sadakat yükümlülüğünü ihlâl etmeye iştirak çerçevesinde değerlendirmek, bu sorumluluğu belirsiz hale getirecektir” değerlendirmesinde de bulunmuştur (Kurt, 2018: 861; Badur vd., 2016: 130; Demircioğlu, 2016: 693). Konuyla ilgili Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurul’unun 06.07.2018 tarihli kararıyla da, eşler arasındaki sadakat yükümlülüğünün mutlak hak niteliğinde olmadığından herkese karşı ileri sürülemeyeceği belirtilmiş ve aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat talep etmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir⁹.

5.2. Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Yansıma Zararının Giderimi

Borçlar Hukukuna hakim olan ilkelerden sözleşmenin nisbiliği ilkesi gereği, sözleşme sadece tarafları arasında hüküm ve sonuçlarını ifade etmektedir. Bu nedenle sözleşme tarafı olmayan üçüncü kişi borca aykırı bir davranış nedeniyle meydana gelen zararının giderilmesini talep edemeyecektir (Çakırca, 2012: 195). Ancak üçüncü kişi yararına sözleşme ve üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme gibi düzenlemeler, sözleşmenin nisbiliği ilkesinin istisnalarıdır. Söz konusu istisnaların varlığı durumunda sözleşmeye taraf olmayan üçüncü bir kişi, sözleşmeye aykırı bir davranış nedeniyle meydana gelen manevi zararının giderilmesini, sözleşme sorumluluğu hükümleri uyarınca talep edebilecektir (Nomer, 2011: 7; Antalya, 2012: 19).

Sözleşmenin tarafı olan kişi ile taraf olmayan üçüncü kişinin aynı sorumluluk türüne bağlı olmaları hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracağından, yakınların sözleşme sorumluluğu çerçevesinde manevi tazminat talebinde bulunabilmelerine olanak tanınmamalıdır (Çakırca, 2012: 197). Bu nedenle, sözleşmenin tarafı olmayan, sözleşmeye aykırı davranış sonucu ölen veya beden bütünlüğü zedelenen kişinin yakınlarının sadece haksız fiil hükümleri uyarınca manevi zararın tazmini talebinde bulunabileceklerini kabul etmek gerekir (Çakırca, 2012: 197).

⁹ “Evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişiye karşı diğer eşin manevi tazminat isteminde bulunamayacaktır. Üçüncü kişinin fiilinin haksız fiil olarak nitelendirilebilmesine olanak bulunmadığından sadece aldatma fiiline iştirak etmesi nedeniyle, aldatan eşle birlikte TBK'nun 61. maddesi çerçevesinde müteselsilen sorumlu tutulabilmesi mümkün değildir. Evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişinin, aldatılan eşe karşı manevi tazminat sorumluluğu ile ilgili olarak kanunlarımızda özel bir tazminat hükmü yer almamasına rağmen, haksız fiile ilişkin genel koşulları da taşımayan eyleminden dolayı üçüncü kişi aleyhine yargı kararıyla tazminat sorumluluğu ihdas edilmesi, evlilik birliğinin ve aile bütünlüğünün korunması gibi saiklerle dahi kabul görmemelidir.” YİBBGK 06.07.2018 T., 2017/5 E., 2018/7 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

5.3. Şok Zararların Giderimi

Şok zarar, haksız fiile doğrudan maruz kalmayıp, söz konusu haksız fiile tanıklık etmek veya haksız fiilden haberdar olmak suretiyle üçüncü kişilerde oluşan zarardır. Şok zarar kavramı ile ilgili Türk hukukunda açık bir yasal düzenleme bulunmamaktadır (Çakırca, 2012: 208). Şok zarar, zarar gören dışındaki kişinin ani felaket veya olağanüstü bir olaya tanık olması, yaşaması veya bu haberin alması sebebiyle maruz kaldığı şok sebebiyle ortaya çıkan zarardır (Antalya, 2017: 265; Çakırca, 2012: 208). Yaşanılan olay sebebiyle üçüncü kişilerin ruh sağlıklarının hastalık derecesinde bozulduğu durumlarda şok zararından söz edilecektir.

Şok zararının yansıma zararı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Yansıma zararından farklı olarak şok zararında üçüncü kişinin doğrudan manevi değerlerinin zarar görmesi durumu söz konusudur. Bir kişinin bedensel zarara uğraması durumunda üçüncü bir kişi de ikinci zarar gören olarak manevi zarara uğramaktadır. Bu nedenle şok zarara uğrayan kişinin zararı dolaylı bir zarar olarak değerlendirilmemelidir (Çakırca, 2012: 208). İkinci zarar görenin uğramış olduğu duygu zararının, bedensel bütünlüğün ihlalini oluşturacak düzeye ulaşmış olup olmamasına göre, şok zararı ve duygu zararı ayrımı yapılmaktadır (Antalya, 2017: 265).

Duygu zararları, psikolojik hastalık boyutuna ulaşmasa da yakının manevi zararını oluşturur (Erlüle, 2011: 148). Şok zararında ise, zarar görenin maruz kaldığı şok, duygu zararından farklı olarak psikolojik hastalığa sebep olmakta; kendiliğinden zamanla geçmediği gibi, tıbbi tedaviyi gerektirmekte ve bedensel bütünlüğün ihlali şeklinde ortaya çıkmaktadır (Antalya, 2017: 265).

Şok zarar maddi ve manevi zarar olarak ortaya çıkabilmekte, zararın yarattığı elem ve ızdırıp manevi zararı, zararın tedavisi için yapılan harcamalar ise maddi zararı oluşturmaktadır (Antalya, 2017: 265-266).

Doktrinde bazı yazarlar¹⁰, ağır bir olaydan doğan şok zararın tanıklarına veya olaydan kurtulanlara manevi tazminat verilmesi gerektiğini de savunmaktadırlar (Antalya, 2017: 266). Konuyla ilgili Yargıtay'ın, yaralanmaya ve maddi hasara sebep olan bir trafik kazasıyla ilgili olarak, doğrudan zarar gören kişinin, kazadan yaralanmadan kurtulan eşinin manevi zararının tazmini talebini kabul ettiğine ilişkin kararı bulunmaktadır¹¹. Kararda mahkeme şok zararın varlığını kabul ederek mevcut

¹⁰ Bknz. Antalya (2017), s. 266, dn. 1291'de belirtilen yazarlar.

¹¹ “..Davacı E. O., her ne kadar olayda yaralanmamış ise de meydana gelen trafik kazasının şiddeti göz önüne alındığında bu davacının psikolojik olarak şok yaşadığının ve bunun sonucu olarak da davacının kişilik değerleri içinde yer alması gereken ruh bütünlüğü de bozulmuş olacağı için, kişilik haklarına saldırının varlığının kabul edilmesi gerekir. Böyle bir olgu karşısında zarar görenin korunması sorumluluk hukukunun genel ilkesidir. Ruhsal sarsıntı sorumluluğunun yasal dayanağı Borçlar Kanunu'nun 49. maddesidir. Doğrudan manevi zarar davacının kişiliğinde doğmaktadır. Bir yansıma zarardan söz edilemez, öte yandan zararın ruhsal sarsıntı şeklinde oluşması kavramını dar anlamda yorumlamamak gerekir. Önemli olan hukuka aykırılık sonucu oluşan zararın giderimidir. Zararın hafifliği ya da etkisi tazminat miktarı belirlenirken göz önünde bulundurulması gerekir. Şu durumda adı geçen davacının manevi tazminat isteme hakkı doğmuştur.” Y. 4. HD., 28.12.2005T., 2005/1088E., 2005/14222K. (Kazancı Hukuk Otomasyon).

zararın bir yansımaya zararı olarak kabul edilemeyeceğini, davacının doğrudan manevi değerlerinin zarar gördüğü belirtilmiştir¹².

Sonuç

Yansımaya zararı, doğrudan haksız fiile maruz kalan kişi dışındaki üçüncü kişilerin uğradığı zarardır. Hem sözleşmeye dayanan sorumlulukta hem de haksız fiil sorumluluğunda doğrudan zarar gören kişinin yanı sıra fiilin etkileri nedeniyle yansımaya yoluyla zarara uğrayan kişiler söz konusu olabilir. Kural olarak hukuka aykırı fiilden yansımaya yoluyla oluşan zararlardan sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Ancak yansımaya zararı istisnai bir sorumluluk türü olduğundan, bu kuralın yasa ile düzenlenen bazı istisnaları vardır. TBK m. 53/f. 3’de maddi nitelikte bir yansımaya zararı olan destekten yoksun kalma tazminatı ve m. 56/f. 2’de ise ölen veya ağır bedensel zarara uğrayan kişinin yakınlarının manevi yansımaya zararlarının tazmini özel olarak düzenlenmiştir.

Manevi yansımaya zararında ölüm halinde ölenin yakınlarının, ağır bedensel zarar durumunda da ağır bedensel zarar gören kişinin yakınlarının söz konusu fiil nedeniyle uğradıkları zararı manevi tazminat olarak talep etmeleri söz konusu olacaktır. Ağır bedensel zarar olarak ifade edilen kavramın sınırları kanunda belirtilmemiştir. Zarar gören organın işlevi ve önemi, kişide oluşan ruhsal zararın niteliği, iş göremezlik derecesi ve her somut olay özelinde dikkate alınması gerekli diğer hususlar, oluşan bedensel zararın ağır olup olmadığının tespitinde önem arz edecektir.

Ölüm ve ağır bedensel zarar haricindeki diğer kişilik hakkı değerlerinin ihlalinde ise yansımaya yoluyla zarara uğrayan, hakkı ihlal edilen kişinin yakınlarının manevi tazminat talep edip edemeyeceği konusu ayrı bir hukuki sorun teşkil etmektedir. Kişi varlığına yönelik saldırıda, yansımaya yoluyla zarar görenlere manevi tazminat hakkı veren bir düzenleme bulunmamaktadır. Doğrudan ihlale maruz kalan kişinin ise TBK m. 58 kapsamında korunacağı tartışmasız kabul edilmektedir. Yansımaya şeklinde manevi zarara uğrayanların zararlarının giderilmesi ancak TBK m. 56/f. 2’de düzenlenen ölüm veya ağır bedensel zarar halinde olduğu gibi özel olarak dava hakkı tanınması durumunda mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

Antalya, O. G. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

Antalya, O. G. (2017). *Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması, Türk Hukukunda Manevi Tazminatın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi*: İstanbul: Legal Yayıncılık.

Antalya, O. G. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

Atamer, Y. (1996). *Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması Özellikle Uygun*

¹² Aynı yönde bkz. Y. 4. HD. 17.09.2001 T., 2001/4012 E., 2001/8028 K. (Kazancı Hukuk Otomasyon)

- Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Badur, E./ Turan Başara, G. (2016). Aile Hukukunda Sadakat Yükümlülüğü Ve İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat İstemi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD)*, C.65, S.1, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/622107>
- Bahtiyar, M. (2019). *Ortaklıklar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Büyüksağış, E. (2007). *Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çakırca, S. İ. (2012). *Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çakırca, S. İ. (2013). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Ağır Bedensel Zararlarda Yakınların Manevi Tazminat Talebi. *Journal of Yaşar University*, C.8, S.(Özel). <http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/21-Seda-%C4%B0-%C3%87AKIRCA.pdf>
- Demircioğlu, H. R. (2016). Aldatılan Eş Tarafından Üçüncü Kişiyeye Yöneltilen Manevi Tazminat Taleplerinde Hukuka Aykırılık Unsuru. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65 (3) 687-721. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2143/22198.pdf>
- Eren, F. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ergüne, M.S. (2008). *Olumsuz Zarar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Erlüle, F. (2011). *Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Genç Arıdemir, A. (2008). *Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat*. İstanbul: On İki Levha Yayınları .
- Hatemi, H./Gökyayla, K. E. (2011). *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Helvacı, S. (2001). *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kılıçoğlu, A. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kocabaş, G. (2014). Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Unsurları. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF – HAD)*, C. 20, S. 3. <http://e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000013313/5000003343>
- Kocayusufpaşaoğlu, N. (1980). *Kişilik Haklarını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler*. Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, 1. Sempozyumu, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Kurt, L. M. (2018). Aldatılan Eşin Eşinin İlişki Kurduğu Üçüncü Kişiden Manevi Tazminat Talep Edip Edemeyeceği Meselesi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD)*,

C.67, S.4. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/651178>

Nomer, H. N. (2011). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta Yayıncılık.

Oğuzman, K./Öz, T. (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.II*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Özel, Ç. (2001). Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD)*, C.50, S.4. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/288/2623.pdf>

Tekinay, S. S. /Akman, S./Burcuoğlu, H./Altop, A. (1993). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Tandoğan, H. (1963). *Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Kişinin Zararının Tazmini*. Ankara: Ajans Türk Matbaası.